

Ur *Internationalen* 3/7 2020

Håkan Blomqvist

Koreakriget, terrorn och den glömda revolutionen

Den hos oss vedertagna bilden av hur Koreakriget började 1950 är att kommunisterna i norr plötsligt anföll Sydkorea över 38:e breddgraden som delat Korea sedan 1945. Men det finns en annan berättelse. Historikern Håkan Blomqvist visar hur Bruce Cumings effektivt torpederar västversionen av "det goda kriget".

Bruce Cumings (foto Univ. of Chicago)

Tack Sverige. 70 års engagemang. 70 års vänskap. Så hälsar Republiken Korea från enstaka affischtavlor i Stockholm till minne av Koreakriget. Det är alltså Sydkorea som på detta något blygsamma sätt återgäldar Sveriges stöd åt USA:s FN-krig mot Nordkorea från juni 1950, det ofta kallade "glömda kriget". Instucket mellan andra världskrigets slut och Vietnam men än idag utan fredsuppgörelse, krävde det över tre miljoner liv, de flesta civila men bleknade bort till episod i kalla krigshistoriken. För USA och Väst ett kort, hemskt men gott krig. "Det monster Nordkorea blev under Kimdynastin visar vilket öde som väntat Sydkorea om USA inte hade gripit in", försäkrar ledarskribenten Gunnar Jonsson i *Dagens Nyheter* 25 juni.

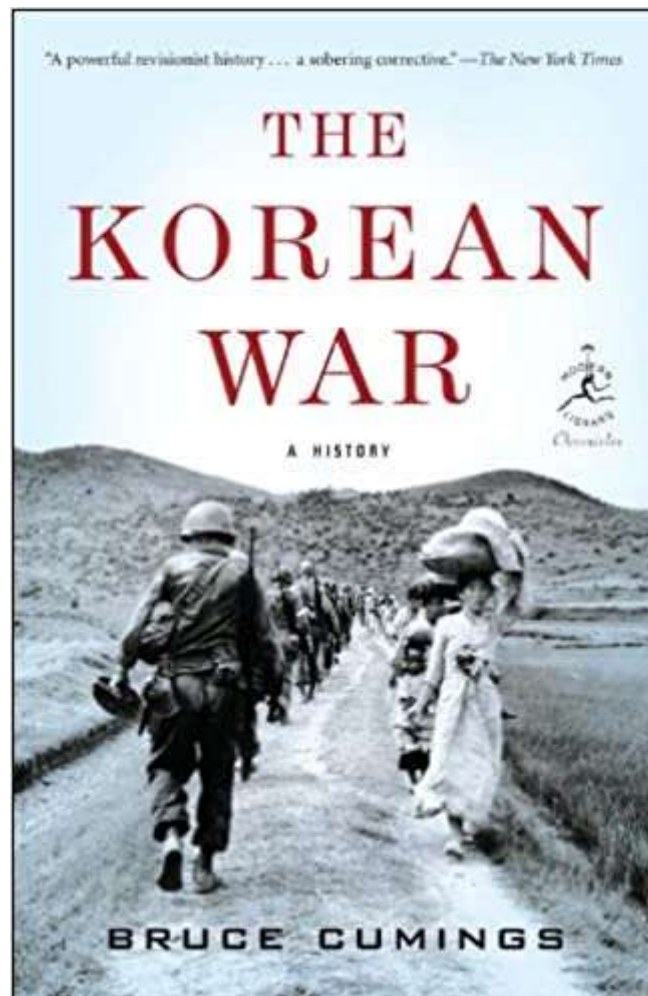
Det är den vedertagna västbilden där det kommunistiska Nordkorea plötsligt anföll Sydkorea över 38:e breddgraden som delat Korea efter Japans kapitulation i världskriget.

USA fick FN:s stöd när Sovjet bojkottade säkerhetsrådet i protest mot Taiwans FN-medlemskap istället för den kinesiska folkrepubliken. Femton stater ställde upp militärt, däribland Sverige med ett fältsjukhus. Det handlade om att visa färg i kalla krigets upptrappning, på vilken sida vi stod. Men själva kriget sköttes av USA. Och förloppet brukar beskrivas: nordkoreansk invasion 25 juni som i blixtfart erövrade Seoul och svepte ner över koreanska halvön ända till en amerikansk och sydkoreansk försvarslinje kring Busan i sydost. Djärv amerikansk landstigning från havet vid Incheon utanför Seoul i september som nådde

Pyongyang i oktober och den kinesiska gränsfloden Yalu i november. Kinesisk motoffensiv och de amerikanska styrkornas reträtt under vintern ner till 38:e breddgraden på nytt där stridsläget låstes men kriget ändå fortgick i ytterligare två år fram till vapenstilleståndet.

I historieböckerna i väst går kriget gärna under benämningen ”proxykrig”, alltså krig genom ombud. Det skulle då framförallt ha varit en drabbning mellan USA och Sovjet genom ombud på marken där Nord backades upp av Stalins diktaturstat och Syd av den amerikanska demokratin. Så uppfattades det inte bara av borgerliga i väst utan även av socialdemokrater, syndikalister och andra delar av den icke stalinistiska arbetarrörelsen. Den jugoslaviske kommunistledaren Tito understödde inte FN-insatsen men vägrade samtidigt att stödja nordsidan. Den mördade ryske bolsjevikledaren Leo Trotskijs änka Natalja Sedova bröt med Fjärde Internationalen 1951 på grund av Korea, då internationalen vänt sig mot USA:s krig.

Men att kriget i grunden endast skulle utgjort ett hett moment av kalla kriget mellan stormakterna avvisas av Bruce Cumings, professor i historia och internationellt erkänd specialist på Koreas moderna historia. Cumings erhöll 2007 en utmärkelse i Sydkorea för ”Enastående prestationer och akademiska bidrag för demokrati, mänskliga rättigheter och fred”. Det skedde i namn av fredspristagaren Kim Dae Jung, Sydkoreas president 1998-2003, starkt förknippad med perioden av demokratisering efter diktaturens fall 1987 och det gamla politiska etablissemangets utmönstring. Utmärkelsen handlade inte minst om Cumings studier av koreakriget, komprimerade i boken *The Korean War – a History*, från 2010. En ”kraftfull revisionistisk historia”, som *New York Times* anmälde den med den tvetydiga term som både kan beteckna historieförfälskning om exempelvis Förintelsen och seriös omprövning av gängse framställningar.

Och Cumings krigshistoria, hyllad i Sydkorea men otänkbar i exempelvis svenska *Dagens*

Nyheter, torpederar grundligt västversionen av det goda kriget.

Nej, kriget inleddes inte alls i juni 1950, menar Cumings. Kungadömet Korea, ett av världens äldsta, koloniserades av Japan i början av 1900-talet och annekterades 1910. Korea gjordes till råvaruproducent för den japanska industrialiseringen och efterhand producent för krigsindustrin med miljontals tvångsarbetare och hundratusentals ”tröstekvinnor”, sexslavar, åt den japanska armén under världskriget. Samtidigt upptogs skikt av den koreanska eliten i den japanska ockupationsmaktens administration, militär och polis liksom i dess handel, jordägande och annat näringsliv. Gentemot återkommande folkliga uppror och antikoloniala rörelser i Korea förenades den japanska imperialismen och dessa samhällsskikt i brutal repression. För det folkliga motståndet, ofta demokratiskt och vänsterpräglat, utgjorde koreanerna på Japans sida rätt och slätt ockupationsmaktens kollaboratörer.

Med Japans kapitulation i augusti 1945 ockuperades norra Korea av sovjetiska styrkor och de södra delarna av amerikanska. Olika typer av folkkommittéer, bildade av såväl motståndsgupper som genom lokala självstyren, övertog den civila kontrollen och utropade i september Folkrepubliken Korea vid en kongress i Seoul. Programmet var radikalt med jordreform i form av konfiskering utan ersättning av japaners och kollaboratörers egendom för omfördelning till koreanska bönder. Nationalisering av gruvor, järnvägar och banker. Yttrande, tryck- och organisationsfrihet. Allmän rösträtt för både män och kvinnor från 18 års ålder, åttatimmarsdag och förbud mot barnarbete. Programmet hoppades på goda relationer med både Sovjetunionen, USA och Kina.

Men försöket blev kortvarigt. Redan i december 1945 förbjöds ”folkrepubliken” och dess olika baskommittéer i den amerikanska zonen medan den i norr inkorporerades i den sovjetiska modell där Kim il Sung, kommunistisk partisanledare mot japanerna, installerades i spetsen för det blivande Koreanska Arbetarpartiet och en ny regim. Till den södra zonen värvade USA exilpolitikern och metodisten Syngman Rhee att bygga upp en ny administration och centralmakt. Rhee, som levt en stor del av sitt liv i USA, tog sig an uppgiften med stor energi och hänsynslöshet. Den nya maktbasen hämtades från grupper som tidigare ingått i den japanska kolonialordningen. Koreanska officerare i den kejsrerliga japanska armén och polistrupper från kolonialperioden, företagare, jordägare och administratörer förenades kring en motrevolutionär blivande statsmakt under USA:s beskydd mot folkkommittéer, jordfördelning, fackföreningar, kommunister, vänsteranhängare och hela den radikala antijapanska nationella rörelse som svept fram över Korea vid krigsslutet.

Cumings skildrar med vilket raseri södra Korea rensades under det amerikanska militärstyret och Rhees mot-revolution. Med hjälp av polistrupper och kampgrupper, bland annat den sk Nordvästra Ungdomskåren som Cumings kallar fascistisk, attackerades radikala rörelser och företrädare över hela södra Korea. Ett par år efter Japans fall konstaterade CIA, enligt Cumings, att extrema högergrupper kontrollerade politiken i den amerikanska zonen. Men inte utan hjälp. Det var med USA:s stöd den koreanska krigsmakten i huvudsak baserad på den forna japanska, byggdes upp. Och redan i november 1945 förklarade ockupationsstyrets general Hodges krig mot det sydkoreanska kommunistpartiet, med vilket förstods vänsterkrafter i allmänhet.

I provinsen Södra Jeolla i sydväst kontrollerade folkkommittéer nästan hela området och de amerikanska ockupationsmyndigheterna mötte fungerande samhällen under kommittéernas ledning. I Hwasun styrdes den av gruvarbetare och den första ”folkrepublikens” program började genomföras. Men följande höst var det slut. Upplösningen av kommittéerna möttes av revolt i november 1946 som blodigt undertrycktes. I regionen finns en rebellisk tradition med bondekrig i slutet av 1800-talet, studentrevolter 1929 och även långt fram i tiden det stora studentupproret 1980 i Gwangju, mot det dåvarande sydkoreanska militärstyret. Upproret och repressionen 1946-47 gav en föraning om vad som väntade. Den japanska cementkoncernen

Onoda på olika håll i Korea övertogs av arbetarkommittéer, en av fabrikerna låg i provinsen Samcheok i södra zonen. Redan i december 1945 förbjöd det amerikanska militärstyret självstyrande kommittéer i alla företag som övertagits från japanerna. Två år senare rensades Onoda och den fackliga organisationen förbjöds medan företagen överlämnades till anhängare av Rhees nya maktapparat. Men motståndet växte. På ön Jeju söder om halvön utbröt bondeuppror och gerillastrider våren 1948 när regimen och den fascistiska ungdomskåren försökte likvidera folkkommittéerna och jordreformen. Välkänt från det senare Vietnamkriget tvingades befolkningar in i militärt bevakade strategiska byar medan deras hem brändes för att beröva gerillan folkligt stöd och skydd. Efter ett år stod regimen som segrare, med Cumings ord ”på en gravplats”. Bortåt 30 000 öbor hade dödats (vissa siffror pekar mot det dubbla), 40 000 hem förstörts och endast 170 byar återstod av 400 före upproret. 27 000 personer hade tvingats in i omskolningsläger för att utradera radikala idéer. Jeju styrdes av den fascistiska ungdomskåren. Under hösten 1948 utbröt nya uppror bland annat kring hamnstaden Yeosu som spred sig men massakrerades av sydkoreansk militär, formellt utan amerikanskt deltagande men enligt Cumings med full vetskap och stöd av amerikansk militärlogistik. Till sist hade minst hundratusen koreaner dödats i den södra zonen under motrevolutionär terror innan det konventionella koreakriget bröt ut sommaren 1950. Detta föregicks i sin tur av mängder av anfall och strider kring 38:e breddgraden från både söder och norr innan den nordkoreanska invasionen sopade undan de sydkoreanska styrkor som inte kunde räkna med större folkligt stöd.

För Cumings handlade utvecklingen i grunden om ett inbördeskrig och fortsättning av den antijapanska kamp som så länge delat Korea mellan å ena sidan antikoloniala nationalister, kommunister, fattigbönder, tvångsarbetare och andra undertryckta och å den andra av de samhällsskikt som vuxit samman med kolonialmakten. De nordkoreanska styrkor som svepte söderut sommaren 1950 hade länge kämpat på den kinesiska revolutionens sida mot japanerna i Manchuriet och utgjorde en stor del av det kinesiska kommunistpartiets kader. Att även dessa krigshärdade trupper begick krigsbrott, likviderade kollaboratörer och arkebuserade fångar i stor skala när fronterna växlade står, enligt Cumings, klart – men det är också den gängse bilden. Det är den sydkoreanska regimens och amerikanska styrkornas terror som så länge dolts och förpassats till glömskan.

Till de hundratusen dödade före det konventionella krigsutbrottet måste läggas minst hundratusen massakrerade av sydsidan och USA under och efter kriget. ”Vårt Srebrenica”, kallar Cumings den sydkoreanska polisens massavrättning av tusentals politiska fångar i Daejeon, länge i västpropagandan framställt som ett kommunistiskt illdåd. Efter demokratiseringen i Sydkorea på 1990-talet har alltfler händelser av liknande slag bekräftats, inte minst av överlevande, barn och släktingar som så länge tvingats tåga. Och Cumings påminner om att inte ens Song My i Vietnam 1968, då amerikansk trupp slaktade kvinnor, barn och äldre, var unikt. I juli 1950 hade hundratals försvarslösa koreanska civila, kvinnor och barn från byn Nogeun-ri, sökt skydd under en järnvägsbro men mejades ner av amerikanska kulsprutor. För att försäkra sig om tystnad återvände amerikansk militär för att avliva sårade och överlevande. I det tjocka rasistiska föraktet mot ”the gooks” var koreanska liv av minimalt värde, i såväl norr som söder.

Det krigskapitel som annars kanske mest hamnat i skymundan i väst men som ännu är starkt närvarande i Nordkorea var bombningarna. De amerikanska kärnvapenhoten mot Kina och Nordkorea har förstås uppmärksammas. Men att det inte var Vietnam utan Korea som efter andra världskriget först översköldades av amerikansk napalm då hundratals ton per dag vräktes över fiendelinjer och motståndsfickor har sällan skildrats. Och de tunga konventionella bombningarna överträffade det mesta. Cumings redovisar: USA fällde 635 000 ton bomber över Korea, förutom 32 557 ton napalm – att jämföra med 503 000 ton över hela Stilla havsområdet i andra världskriget mot Japan. Samtliga Nordkoreas städer förstördes till mellan

40 och 90 procent; Pyongyang 75 procent, Heungnam 85 procent, Sariwon 95 procent, Sinanju 100 procent... Bombningarna ökade när fronten efter det första krigsåret fryst fast kring 38:e breddgraden. De kallades ”begränsade” inför världsoptionen. Som angreppet mot Pyongyang den 11 juli 1952 då 1 254 bombangrepp utfördes under dagen och 54 under natten som inledning på massiva bombningar av trettio andra städer. Hårtill bombades byar och landsbygd för att svälta ut och knäcka befolkningen. Så sent som våren 1953, just när årets ris planterats bombades tre av Nordkoreas största dammar för att översvämma risodlingar och samhällen. Planen var att bomba ut bortåt tjugo dammar och förstöra en kvarts miljon ton ris före skörden. Kanske kom uppgörelsen om eldupphör emellan.

”Det monster” den nordkoreanska regimen blev kan inte förstås endast utifrån ideologiska utgångspunkter och kommunistpartiets stalinistiska tillhörighet. Likt Röda Khmererna i Kambodja som USA skulle – och lyckades – ”bomba tillbaka till stenåldern”, kom den överlevande regimen i Nordkorea att in i hjärnbarken präglas av terrorn, massakrerna och bombmattorna. Det fanns folkligt förankrade vänsterkrafter i Korea när det japanska imperiet bröt samman. De förde inget ”proxykrig” utan tycktes under några korta historiska ögonblick kunna leda en förenad och progressiv koreansk återuppbyggnad – innan de krossades mellan såväl ”väst” som ”öst”.

Bruce Cumings påminner oss om att den historien är alltför viktig att glömmas när affischtavlor om 70 års vänskap flagnar bort.

Lästips – mer om Koreakriget

[Koreakriget](#) (artikelsamling)